

Nr 252.

Av herr **Elmgren**, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar om anslag till folkskoleseminarierna och småskoleseminarierna.

I statsverkspropositionen, åttonde huvudtiteln, punkterna 151 och 155, har Kungl. Maj:t föreslagit, att elevantalet i de klasser, som innevarande år skola intagas i folkskoleseminarierna och småskoleseminarierna, skall höjas till 28.

Enligt gällande stadgor skall elevantalet i varje avdelning uppgå till högst 24. Skolöverstyrelsen har också för folkskoleseminarierna räknat med detta antal och för småskoleseminarierna, på grund av föregående riksdagsbeslut, med 26. Det är emellertid uppenbart, att den nu föreslagna ökningen av elevantalet vållar ett flertal viktiga olägenheter och att den icke kan undgå att medföra en avsevärd försämring av lärarutbildningen.

Seminiernas viktigaste arbetsuppgift är den praktiska lärarutbildningen. Denna försiggår dels under s. k. *gruppövningar*, förlagda till bestämda på läsordningen fixerade veckotimmar, dels under *hospiteringslektioner*, dels under s. k. *serieövningar*, varvid enskilda elever få övertaga undervisningen i ett visst ämne i en klass i övningsskolan, i folkskoleseminarierna i regel 8 veckotimmar i följd. För att det skall bli möjligt att genomföra dessa övningar, som obestridligen utgöra själva kärnan i seminariernas arbete, måste tydligen övningsskolan ha ett visst antal avdelningar. Man kan icke utan att spränga organisationen öka elevantalet i seminarierna, om man icke samtidigt utbygger övningsskolan. De nuvarande övningsskolorna äro beräknade för ett elevantal i seminarieklasserna av 24 och äro redan så knäppt tilltagna, att det vid full beläggning möter betydande svårigheter att på schemat lägga in alla de praktiska övningarna utan att allt för mycket betunga vissa klasser i övningsskolan. Härtill kommer, att efterprovningarna i undervisningsskicklighet — varje sådan provning upptager minst 8 veckotimmar — tagit en sådan omfattning, att de ytterligare starkt belasta övningsskolans klasser. För att belysa svårigheterna må följande anföras:

Då inträdesprovningar, examina, skrivningar och stadgade lovdagar samt friluftsverksamhet frånräknas, blir antalet effektiva undervisningsveckor under läsåret endast 31 à 32. Vid gruppövningarna sysselsättes halva klassen med undervisningsövningar, medan den andra hälften har annat arbete. Läsåret uppdelas i 6 perioder, som vardera alltså kan omfatta föga mer än 5 veckor. Med 24 elever i klassen komma sålunda 12 elever att samtidigt ha gruppövningar. Dessa övningar förläggas till 3 klasser, och de 12 eleverna fördelas i 3 grupper om vardera 4 elever. På de 5 veckor, som en

period omfattar, kan man då icke få in mera än en mönsterlektion av handledaren — högst önskvärdt vore, att två sådana förevisande lektioner kunde inleda periodens arbete — samt en övningslektion för var och en av de 4 eleverna i gruppen. Ökas nu elevantalet i klasserna till 28, måste praktikantergrupperna bestå av $5 + 5 + 4$ elever. Detta betyder, att endast i en av de 3 grupperna alla elever kunna få var sin övningslektion under perioden. För att elevernas intresse i detta avseende skulle tillgodoses behöfde läsåret utsträckas med 4 veckor. Under nuvarande förhållanden torde ingen annan utväg stå öppen än att dela vissa 45-minuterslektioner på två lektionshållare, vilket ju måste anses ytterst otillfredsställande, eller att på ett eller annat sätt, i strid mot gällande bestämmelser, taga erforderlig tid från något annat ämne. Där detta icke kan ske, måste några elever ur varje klass gå miste om den praktiska övning, som de enligt gällande bestämmelser få anses ha rätt till.

Det hittills sagda gäller gruppövningarna. Även i fråga om serieövningarna medför ökningen svårigheter. Samtliga elever i folkskoleseminariernas avgångsklasser skola enligt gällande bestämmelser hålla serieövningar i minst två ämnen, sammanlagt omkring 16 veckotimmar. Ökningen från 24 till 28 elever per klass medför alltså en ökad belastning för övnings-skolan med 128 lektioner eller $16\frac{2}{3}$ %.

Under de föreskrivna hospiteringsdagarna i övningsskolans klasser hålla vidare seminariéeleverna vissa lektioner. Då i regel omkring 10 elever i ett dubbelt folkskoleseminarium torde följa skolan varje dag och varje elev beräknas ha i medeltal en hospiteringslektion per dag, åtgår för detta ändamål ett 60-tal av övningsskolans lektioner i veckan.

Vid ett elevantal av 24 i varje seminarieklass beräknas belastningen av elevlektioner i övningsskolan under stora delar av läsåret, enligt vad jag inhämtat, uppgå till 155 à 175 lektioner i veckan. Om elevantalet höjes till 28 skulle denna belastning ökas till 180 à 200 lektioner i veckan. Då en övningsskola om 7 läraravdelningar har endast 210 à 220 lektioner i veckan, blir tydligen denna belastning orimligt hög. Det är ju uppenbart, att man icke lämpligen kan överlåta en så stor del av undervisningen i övningsskolan åt eleverna.

Redan nu måste övningsskolorna vid de flesta seminarier anses vara för små, då det torde vara olämpligt att mer än halva lektionstiden användes för elevlektioner. Denna fråga synes förtjänt av särskilt öfvervägande vid den förestående utredningen rörande seminariernas organisation.

I själva verket medför det föreslagna höjda elevantalet betydande olägenheter även i andra avseenden. Vid en del seminarier äro laborationsutrymmen och skolköksutrymmen endast beräknade för grupper om 12 elever. Ökas elevantalet över 24, komma alltså i vissa naturvetenskapliga ämnen avsevärda svårigheter att uppstå. Ett annat ämne, som skulle bli lidande, är musiken. Enligt stadgan skola 4 lärartimmar i veckan för varje klass-

avdelning anslås till *individuell undervisning* i detta ämne. Det säger sig självt, att denna undervisning kommer att bli försvagad, om denna tid skall fördelas på 28 elever i stället för på 24.

Det kan icke vara riktigt, att staten genom att pressa in ett större antal elever i klasserna, än som avsetts vid organisationens uppgörande, gör det omöjligt för seminarierna att tillämpa de givna föreskrifterna.

Man klandrar ofta skolorna och klagar över att lärarutbildningen icke ger, vad den borde ge. Det synes mig då oriktigt att på sätt som föreslagits i propositionen försvaga lärarutbildningen på dess mest vitala punkt: den praktiska utbildningen.

Under hänvisning till det ovan anförda får jag härmed föreslå, att riksdagen vid behandlingen av statsverkspropositionen i berörda del måtte besluta,

att elevantalet i de avdelningar, som innevarande år intagas vid folk- och småskoleseminarierna, i enlighet med gällande seminariestadgor måtte bestämmas till 24, samt

att vid den i propositionen förebådade utredningen rörande seminarieorganisationen måtte beaktas, att seminarieelevernas praktiska utbildning icke får försvagas.

Stockholm den 23 januari 1945.

Bengt Elmgren.
